

Magyarország Alkotmánybírósága
1015 Budapest, Donáti u. 35-45.

a Győri Járásbíróság
mint az ügyben első fokon eljáró bíróság útján

Tárgy: alkotmányjogi panasz

a Kúria Pfv.VI.21.551/2018/8. sorszám alatt hozott ítéletével szemben

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: IV/00086-2/2020	
Érkezett: 2020 FEBR 03.	
Példány: 1	Kezelőiroda:
Melléklet: 8 db	

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott **Váczi Ügyvédi Iroda** (székhely: 9022 Győr, Bisinger sétány 2., képviseli: Dr. Váczi Péter ügyvéd) mint **[redacted]** (született **[redacted]** anyja neve: **[redacted]** lakcím: **[redacted]** csatolt meghatalmazással igazolt jogi képviselője az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő:

Kérem a T. Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Kúria Pfv.VI.21.551/2018/8. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét és azt az Abtv. 43. § (1) bekezdés alapján semmisítse meg, mivel az ítélet sérti az Alaptörvény XXVI. cikk (1) bekezdésében és XXVIII. cikk (1) bekezdésében deklarált tisztességes eljáráshoz való jogomat, továbbá ellentétesek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében deklarált jogállamiság elvével is.

Az Abtv. 52. § (5) bekezdésére és 57. § (1a) bekezdésére, valamint az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013 (II. 27.) Tü. határozat 36. § (2) bekezdésére tekintettel kijelentem, hogy a jelen alkotmánybírósági ügyben előterjesztett alkotmányjogi panasz indítványomban szereplő személyes adataim nyilvánosságra hozatalához nem járulok hozzá.

Indokolás:

1. A tényállás összegzése, pertörténet

Indítványozó felperesként 2012. október 29. napján adásvételi előszerződést kötött, amelyben kötelezettséget vállalt arra, hogy egy későbbi időpontban megvásárolja alperestől az **[redacted]** hrsz. szám alatti üzlethelyiség és udvar, valamint az **[redacted]** hrsz. szám alatti lakás megnevezésű ingatlanokat **[redacted]** EUR vételáron. Indítványozó és alperes megállapodtak, hogy felperes kifizet **[redacted]** EUR összeget készpénzben, amelyből az előszerződés aláírásával egyidejűleg **[redacted]** EUR összeget teljesít, amelyet a felek foglalónak tekintenek. A fennmaradó **[redacted]** EUR összeget 2013. január 15. napjáig, a végleges adásvételi szerződés aláírásával egyidejűleg fizeti meg, **[redacted]** EUR összeget pedig banki hitelátvállalás útján teljesít. Az eljárásban alperes kijelentette, hogy a **[redacted]** EUR összeg tőke és járulékaik terhelik a két ingatlant. Indítványozó felperes és alperes megállapodtak, hogy az ingatlanokat 2012. november 1. napjától kezdődően birtokba veszi, egyúttal üzemelteti ezután az ott található vendéglátóipari egységet, fizeti a fenntartási költségeiket, valamint a hitel törlesztő részleteit. Szintén megállapodást kötöttek arra vonatkozóan, hogy a hitelátvállalás meghiúsulása esetén Indítványozó határozatlan időre szóló bérleti szerződést köt alperessel. Mindezek alapján Indítványozó megfizetett alperes részére **[redacted]** EUR összeg foglalót, majd 2012. november 1. napjával birtokba vette az ingatlanokat és elkezdte az étterem működtetését. Az ingatlant a **[redacted]** EUR összeg terhen felül **[redacted]** EUR összeg keretbiztosítéki jelzálogjog terhelte. Indítványozó az átvett éttermet nem tudta üzemeltetni, ezért azt 2012. december 4. napján bezárta, majd 2013. január 16. napjával az ingatlanokat visszaadta alperes birtokába.

Indítványozó az előszerződést a Győri Járásbíróságra benyújtott keresetlevelével támadta meg az előszerződést. Keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze alperest [REDACTED] EUR összegnek megfelelő [REDACTED] forint megfizetésére. Indítványozó felperes előadta, hogy az előszerződés megkötése során őt tévedésbe ejtették, mivel az ingatlanokat további [REDACTED] EUR összeg jelzálogjog terhelte. Másodsorban keresetében kérte kötelezni alperest a foglaló visszafizetésére.

Ellenkérelmében alperes a kereset elutasítását kérte, mivel álláspontja szerint felperes megfelelő tájékoztatást kapott az ingatlan terheiről. Előadta, hogy szerződéses kötelezettségének Indítványozó azért nem tudott eleget tenni, mivel az éttermet nem megfelelően működtette. Viszontkeresetében alperes kérte kötelezni felperest a birtoklás alatt meg nem fizetett összegek tekintetében marasztalni.

A Győri Járásbíróság, mint elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította. Kötelezte felperest, hogy fizessen meg alperesnek 960.190 forint összeget. Ezen felül alperes viszontkeresetét elutasította. Az eljárás során meghallgatott tanúk vallomásai alapján a bíróság indokolásában kifejtette, hogy a felek az ingatlanon fennálló terhek tényleges, aktuális mértékét és a törlesztőrészeket összegét nem tartották lényegesnek az előszerződésben rögzíteni. Ebből levonható az a következtetés, hogy ennek rendezését a végleges adásvételi szerződés körébe utalták. A bíróság kimondta, hogy a hiteltartozás tényleges mértékét nem tartották az előszerződés megkötésekor lényeges körülménynek, ezért az erre vonatkozó tévedés nem lehet a megtámadás alapja. Az alperes szavatosságot vállalt az ingatlan [REDACTED] EUR összegben felüli tehermentességére. Ez annyit jelent, hogy az ezt meghaladó esetleges teher vállalása alperes kötelezettsége. Téves a felperes azon következtetése, miszerint a többletet neki kellett volna viselnie. A közhiteles ingatlan-nyilvántartás mindenki számára hozzáférhető adatot tartalmaz, ezért nem megállapítható, hogy alperes okozta felperes tévedését. Nem állapítható meg tehát a szerződés érvénytelensége. Az elsőfokú bíróság hivatkozott arra, hogy az ingatlan-nyilvántartás adatai megtekintésének elmulasztása a vevő kockázatát jelentik, és arra is, hogy a felek nem tartották lényegesnek a fennálló tartozás pontos összegét, mivel a felperesnek a szerződésben foglaltaknál nagyobb terhet nem kellett átvállalnia. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az alperes nem tette lehetővé a végleges szerződés megkötését, annak feltételeit, tartalmát a felek nem is tisztázták. Ezek alapján nem merül fel alperes részéről a szerződéskötési szándékot ténylegesen befolyásoló mulasztás a tájékoztatási kötelezettségben.

A Győri Törvényszék, mint másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, mely alapján mellőzte a felperest alperes részére [REDACTED] forint megfizetésére kötelező rendelkezést és kötelezte alperest, hogy fizessen meg felperesnek [REDACTED] forintot. Indokolásában a másodfokú bíróság kifejtette, hogy az ingatlan tulajdonjogának az átruházására irányuló szerződés és így az erre irányuló előszerződés esetében minimális tartalmi követelményeket kell betartani. Ezen tartalmi elemeknek az okiratból elengedhetetlenül ki kell tűnniük. Felek az adásvételi előszerződésben a fizetendő vételárat oly módon határozták meg, hogy a [REDACTED] EUR együttesen jelentette az ingatlanok és a leltár szerinti ingóságok vételárát. A szerződés a vétel tárgyát képező egyes ingatlanok vételárát nem rögzítette, aminek elmaradása folytán a felek között az adásvételi előszerződés érvényesen nem jöhetett létre. Az előszerződésben a végleges adásvételi szerződés megkötésének időpontja és feltételei vonatkozásában olyan ellentmondó és lehetetlen feltételek szerepeltek, amelyek az előszerződés létrejöttének esetére is az érvénytelenség megállapítására adhattak volna alapot. Amennyiben az előszerződés érvényes is lenne, akkor is megállapítható volna, hogy mindkét fél magatartására vezethető vissza a végleges adásvételi szerződés megkötésének elmaradása.

A másodfokú bíróság ítéletével szemben alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben kérte elsősorban a másodfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását, másodsorban pedig hatályon kívül helyezés mellett a másodfokú bíróság utasítását kérte új eljárás lefolytatására és új határozat meghozatalára. A Kúria alperes felülvizsgálati kérelmének helyt adott. Indokolásában kifejtette, hogy az eljáró bíróságok a tényállást az ügy elbírálásához szükséges mértékben feltárták, azt alapvetően helyesen állapították meg, de abból csak az elsőfokú bíróság vont le helyes jogi következtetéseket. Az ingatlan vételárában való megállapodás lényeges kérdés, de a jogszabály kifejezetten úgy rendelkezik, hogy még az ebben a kérdésben történő megállapodás elmaradása sem feltétlenül jelenti az előszerződés kötelező tartalmi elemének hiányát. A Kúria álláspontja szerint az ingatlanok vételárát a felek nem vitásan meghatározták. Az adásvételi előszerződés létrejötte szempontjából az adott esetben lényegesnek tekinthető tartalmi elem, azaz a vételár a szükséges mértékben meghatározásra került. Az Indítványozó által

előadottak, az ingatlanon fennálló teherrel való tájékoztatás elmaradása akkor vezethetett volna az előszerződéstől való elálláshoz, vagy a végleges szerződés megkötésének megtagadhatóságához, ha az alperes nem hajlandó a felperes által átvállalt terhet meghaladóan az ingatlan tehermentesítésére. A Kúria szerint az előszerződés alapján nem volt kérdéses az, hogy a felperes összesen [REDACTED] EUR összegű tartozást vállalt volna át és a teljes dologösszessége vételáraként összesen [REDACTED] EUR összeget kellett volna teljesítenie. Amennyiben a felperes a teljesítést vállalja, de az alperes a teher miatt többletigénnyel lép fel, vagy az ingatlant határidőn belül nem tehermentesíti, a felperes joggal tagadhatta volna meg a végleges szerződés megkötését, amely így az alperes magatartása miatt hiúsult volna meg a Kúria álláspontja szerint. Az ingatlanon lévő többletteher az előszerződés érvényességét nem érintette, mert nem jelentette a felperes megtévesztését, vagy tévedését. A Kúria döntése szerint kellő utánajárás mellett a közhiteles és nyilvános ingatlan-nyilvántartásból a felperes egyébként is tudott vagy tudomást szerezhetett volna az ingatlan valamennyi terhérről. Az a körülmény tehát, hogy a felek a végleges szerződés megkötését a bekövetkezett változások folytán már nem kívánják, még nem jelenti azt, hogy ne lenne az előszerződés megkötéséért felelős személy, illetve ez nem jelentett a foglalóról való joglemondást. A szerződés megkötését a felperes tagadta meg az általa megjelölt, de nem valós és nem értékelhető ok miatt, míg az alperes részéről nem merült fel olyan ok, körülmény, amely a végleges szerződés megkötésének akadálya lett volna.

2. A megtámadott ítélet jogerős volta

A Kúria ítéletével szemben fellebbezésnek, mint rendes jogorvoslatnak helye nincs, így az a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. tv. 228. § (1) bekezdése értelmében – „[a]z a határozat, amely fellebbezéssel nem támadható meg, kihirdetésével (218. §) emelkedik jogerőre” – jogerős. Az Abtv. 27. § b) pontjában szereplő befogadhatósági feltétel – „az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette” – teljesül.

Tájékoztatam a T. Alkotmánybíróságot arról, hogy az ügyben más rendkívüli jogorvoslati eljárás – perújítás, jogorvoslat a törvényesség érdekében – kezdeményezésére nem került sor.

3. Az alkotmányjogi panasz előterjesztésére nyitva álló határidő betartása

A Kúria jogerős ítéletét az Indítványozó jogi képviselője 2019. november 18. napján vette kézhez. Ennélfogva az indítvány benyújtására az Abtv. 30. § (1) bekezdésében foglalt követelménynek – „[a]z alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül [...] lehet írásban benyújtani” – az alkotmányjogi panasz megfelel.

4. Az indítványozó közvetlen érintettsége

Indítványozó az alkotmányjogi panasszal megtámadott jogerős ítélet felperese volt, akinek személyét a Kúria döntése közvetlenül érintette.

5. Az Alaptörvényben biztosított jog sérelme

5.1. Indokolási kötelezettség, mint a tisztességes eljáráshoz való jog része

Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése szerint:

„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint:

„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

A jogállam fogalma elképzelhetetlen a jog által felállított, független és pártatlan bírósághoz fordulás joga nélkül, amely megfelel a tisztességes eljáráshoz való jog által támasztott követelményeknek.

Az indokolási kötelezettség nem csupán egy formális követelmény, hanem sokkal inkább annak a biztosítéka, hogy a hatóság vagy bíróság az adott ügyben körültekintően döntsön. Az indokolásnak éppen ezért tartalmaznia kell a döntés lényeges ténybeli és jogi alapjait, továbbá a döntés meghozatala során figyelembe vett egyéb tényezőket. Azon kérdés eldöntése, hogy milyen részletesnek kell lennie az indokolásnak, és hogyan kell azt közölni, az adott szerv kompetenciája. A bíróság az indokolás terjedelmét mindig az adott döntésnek megfelelően határozza meg, tekintettel az indokolási kötelezettség céljára, amely tulajdonképpen a döntés kiértékelése az érintett személy számára.

Megjegyzendő továbbá, hogy a hatóság indokolási kötelezettsége szorosan összefügg a bírósági felülvizsgálat lehetőségével. A hatékony bírósági felülvizsgálathoz ugyanis elengedhetetlen, hogy a bíróság tudatában legyen azoknak az indokoknak, melyekre alapítva a hatóság a döntését meghozta.

Az indokolási kötelezettség az Emberi Jogok Európai Egyezményében meghatározott tisztességes eljáráshoz való jognak is a része. Az Alkotmánybíróság korábban már megvizsgálta az Egyezmény és az Alaptörvény rendelkezései viszonyát.¹ Ennek nyomán megállapította, hogy az Egyezmény 6. és 7. Cikke, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1)-(2) és (4) bekezdése szabályozási alapjaikat tekintve összevethetők. Az Egyezmény 6. Cikk 1. bekezdésének első mondata értelmében: „*Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően.*” Ennek tartalmilag - némi eltéréssel - megfelel az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése. Az Egyezmény 6. Cikk 2. bekezdése szerint: „*Minden bűncselekménnyel gyanúsított személyt mindaddig ártatlannak kell vélelmezni, amíg bűnösségét a törvénynek megfelelően meg nem állapították.*” Az ennek megfelelő alapjogi rendelkezést az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdése tartalmazza. Az Egyezmény 7. Cikkének 1. bekezdése fogalmazza meg a *nullum crimen sine lege*, illetve a *nulla poena sine lege* elvet a következőképpen: „*Senkit sem szabad elítélni olyan cselekményért vagy mulasztásért, amely elkövetése idején a hazai vagy nemzetközi jog alapján nem volt bűncselekmény. Ugyancsak nem lehet a bűncselekmény elkövetése idején alkalmazható büntetésnél súlyosabb büntetést kiszabni.*” Ennek megfelelő alapjogot az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdése biztosít.

Ahogy arra az Alkotmánybíróság is utalt², az Emberi Jogok Európai Bírósága az indokolt bírói döntéshez való jogot az Egyezmény 6. Cikkében foglalt tisztességes tárgyaláshoz való jog részének tekintí. E jog pontos tartalma a Bíróság elmúlt évtizedek során számos döntésében kimunkált, széleskörű gyakorlatából olvasható ki. E körben a Bíróság kiindulópontja az, hogy a bírói döntésekkel szemben valamennyi demokratikus jogállamban elvárható az objektivitás és az átláthatóság, ami egyfelől elejét veszi az önkényes hatósági és bírósági döntéshozatalnak, másrészt erősíti a bírósági döntéshozatalba vetett közbizalmat, és a bírói döntések tekintélyét. (*Taxquet kontra Belgium*, 926/05.; 2010. november 16.; § 90.; legutóbb megerősítve: *Shala kontra Norvégia*, 15620/09.; 2012. július 10.; § 29.) A Bíróság következetes gyakorlata szerint a tisztességes eljárás és a jogállamiság elvéhez tartozik az a követelmény, hogy a bíróságok a döntéseik alapjául szolgáló indokokat kellő részletességgel mutassák be. (*Suominen kontra Finnország*, 37801/97.; 2003. július 1.; § 34.; legutóbb megerősítve: *Vojtěchová kontra Szlovákia*, 59102/08.; 2012. szeptember 25.; § 35.) A Bíróság olvasatában az adott bírói döntés természete, és az alapul fekvő egyedi ügy körülményei határozzák meg, hogy milyen terjedelmű és mélységű indokolás elégíti ki az indokolási kötelezettség egyezménybeli követelményét. Ebből következően az indokolt bírói döntéshez fűződő jog megsértését kizárólag az alapul fekvő egyedi ügy összes körülményeinek vizsgálatát követően lehet megítélni. (*Tatishvili kontra Oroszország*, 1509/02.; 2007. február 22.; § 58.; *Grădinar kontra Moldova*, 7170/02.; 2008. április 8.; § 107.; legutóbb megerősítve: *Sholokhov kontra Örményország és Moldova*, 40358/05.; 2012. július 31.; § 67.) Éppen ezért elképzelhető, hogy valamely részletkérdésre vonatkozó indokolás teljes elmaradása nem, míg egy lényegesebb kérdésre vonatkozó hiányos indokolás viszont az Egyezmény 6. Cikkében biztosított jog megsértését idézi elő.

¹ 30/2014. (IX. 30.) AB határozat

² Ld. 7/2013. (III. 1.) AB határozat

A Bíróság az indokolások fogyatékoságának foka tekintetében kijelölte azt a határvonalat, amely elválasztja az Egyezménynek megfelelően indokolt határozatokat az Egyezményt sértő hiányos vagy fogyatékos indokolást tartalmazó határozatoktól. Ennek során a Bíróság elvi élel szögezte le, hogy az indokolt hatósági döntéshez való jog semmiképpen sem jelentheti azt, hogy az ügyben eljáró bíróságot a felek valamennyi érvelése tekintetében részletes indokolási kötelezettség terhelné. (*Hiro Balani kontra Spanyolország*, 18064/91.; 1994. december 9.; § 27.; *Ruiz Torija kontra Spanyolország*, 18390/91.; 1994. december 9.; § 29.; *García Ruiz kontra Spanyolország*, 30544/96.; 1999. január 21.; § 26.; *Hirvisaari kontra Finnország*, 49684/99.; 2001. december 25.; § 30.; legutóbb megerősítve: *Sholokhov kontra Örményország és Moldova*, 40358/05.; 2012. július 31.; § 67.) A Bíróság ugyanakkor azt is elvi élel mondta ki, hogy a döntéssel szemben feltétlen elvárás, hogy a bíróság az ügy lényegi részeit a szükséges alapossággal vizsgálja meg, és erről a vizsgálatáról a határozatának indokolásában is adjon számot. A Bíróság álláspontja szerint nem felel meg az Egyezmény 6. Cikkében foglalt elvárásnak, ha a felülbírálati bírói fórum az alsóbb fokú bíróságnak az ügy lényegi kérdései tekintetében kifejtett érveit további vizsgálat és a vizsgálat indokainak előadása nélkül hagyja helyben. (*Helle v. Finnország*, 20772/92.; 1997. december 19.; § 60.; *Karakasis v. Görögország*, 38194/97.; 2000. október 17.; § 27.; *Boldea v. Románia*, 19997/02.; 2007. február 15.; § 30.; *Tacquet v. Belgium*, 926/05.; 2010. november 16.; § 91.; legutóbb megerősítve: *Vojtěchová v. Szlovákia*, 59102/08.; 2012. szeptember 25., § 35.) A Bíróság az indokolási kötelezettség teljesítésének vizsgálatakor figyelemmel van arra is, hogy az indokolás hiánya vagy fogyatékosága valamely fél írásban megfogalmazott, világosan és pontosan körülírt kérdésértérinti-e. (*Hiro Balani kontra Spanyolország*, 18064/91.; 1994. december 9.; § 28.; *Ruiz Torija kontra Spanyolország*, 18390/91.; 1994. december 9.; § 30., legutóbb megerősítve: *Ilyadi kontra Oroszország*, 6642/05.; 2011. május 5.; § 44.)

Az Egyezmény jogvédelmi rendszerében a bírói döntéseknek a tisztességes eljárás által megkövetelt indokolása iránti igény egyfelől szoros összefüggésben áll a jogorvoslathoz fűződő joggal, ugyanis e jog hatékony gyakorlására kizárólag a bíróság döntését alátámasztó indokok ismeretében nyílik valódi lehetőség. (Erről lásd: *Baucher kontra Franciaország*, 53640/00.; 2007. július 24., §§ 47-51.) Másfelől szoros összefüggés mutatkozik az indokolási kötelezettség teljesítése, és a tisztességes eljáráshoz fűződő jogból fakadó azon alkotmányos igény között, hogy az eljárásban szereplő fél meghallgatást nyerhessen, azaz kérelmét a bíróság megvizsgálja. (Erről lásd: *Shala v. Norvégia*, 15620/09.; 2012. július 10., § 29.) Ennek oka az, hogy kizárólag a kellő alapossággal indokolt bírói határozatból tűnhet ki, hogy az ügyet eldöntő bíróság ténylegesen figyelembe vette-e a felek által előterjesztett bizonyítékokat és érveket.

Az indokolási kötelezettség az Európai Unió jogában is meghatározó alapelvnek számít, azon kevés követelmény közé tartozik, amely kifejezett alapszerződéses rendelkezésen alapul.³ Ennek értelmében kötelező meghatározni azokat az indokokat, melyeken a közösségi aktus nyugszik, egyben közzé is kell tenni őket. A kötelezettség terjedelme az adott egyedi ügy körülményeitől függ. Annak elbírálásához, hogy a hatóság eleget tett-e ezen kritériumnak, a Bíróságnak olyan tényezőket kell vizsgálnia, mint az intézkedés tartalma, az indokok természete, vagy a felek érdeke. Az indokolásnak nem kell kiterjednie valamennyi tényre és jogszabályra, a hatóság feladata ugyanis eldönteni, hogy melyek a lényegesek.

A bíróság által kihirdetett ítéletet indokolni kell. Az ítélet indokolása írásban történik, a bíróság köteles az ügyfél által felvetett valamennyi érve kitérni, amelyek a meghozott döntést igazolják. Ezen kötelezettség terjedelme az adott döntés természetétől függően változhat. Az adott indokolásnak meghatározottnak, az ügy releváns tényeihez igazodónak kell lennie, nem korlátozódhat csupán a jogszabályok meghatározott szakaszaira. Ugyanakkor, ahogyan arra az Európai Bíróság a *Ruiz Torija- ítéletben*⁴ rámutatott, nem szükséges részletesen kitérni valamennyi érve. Az indokolásban alkalmazott jogi terminológia különösen fontos a felek számára, hogy megértsék őket. Külön figyelmet kell fordítani a más szakterületekről származó kifejezések használatára, amelyek alkalmanként jogi kontextusban már nem megfelelőek, jelentéstartalmuk megváltozhat.

Magyarországon az indokolási kötelezettség a bíróságok számára rendkívül szükségesnek kerül meghatározásra.

³ Ld. ECC 190 és 191. szakaszai.

⁴ Ld. *Ruiz Torija v. Spain* judgement of 9 December 1994.

A régi Pp. szerint: 221. § (1) *Az ítélet indokolásában röviden elő kell adni a bíróság által megállapított tényállást az arra vonatkozó bizonyítékok megjelölésével, hivatkozni kell azokra a jogszabályokra, amelyeken a bíróság ítélete alapszik. Meg kell röviden említeni azokat a körülményeket, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, végül utalni kell azokra az okokra, amelyek miatt a bíróság valamely tényi nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a felajánlott bizonyítást mellőzte.*

Az új Pp. szerint: 346. § (5) *A jogi indokolás tartalmazza az ítélet alapjául szolgáló jogszabályokat és szükség esetén azok értelmezését, a megállapított tényekre vonatkozó bizonyítékokat azokkal a körülményekkel együtt, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, a tények megállapításának egyéb körülményeit, továbbá azokat az okokat, amelyek miatt a bíróság valamely tényállítást nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a felajánlott bizonyítást mellőzte.*

Ezen kívül pedig legfeljebb a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvényre támaszkodhatunk, ami kimondja: „A bíróság a határozatát - ha törvény másképpen nem rendelkezik - indokolni köteles.”⁵

Magyarország Alkotmánybírósága az indokolási kötelezettséget az igazságszolgáltatással összefüggésben, a bírói függetlenség immanens elemeként határozta meg. A bírói függetlenség biztosításának alkotmányos kötelezettsége tehát a bíró ítélkező tevékenységére vonatkozik: a bíró arra nem utasítható, hogy a jogvitát miként döntse el, abban nem befolyásolható, hogy a jogszabályok előírta keretek között milyen terjedelemben és milyen körben vegyen fel bizonyítást, s a bizonyítékokat hogyan értékelje. Ugyanakkor a bírói tevékenység alapvető kritériuma, hogy a döntés - a jogszabályok által meghatározott eltérő mélységű és jellegű - indokolási kötelezettséggel jár együtt.⁶

Az eljárás tisztességének alkotmányos követelményrendszerét a 2011. december 31-éig hatályban volt Alkotmány 57. § (1) bekezdése úgy fogalmazta meg, hogy „a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.” A tisztességes eljárás alkotmányos előírásának lényeges tartalmát tekintve 2012. január elsején hatályba lépett Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése a korábban hatályban volt Alkotmány 57. § (1) bekezdésével azonosan rendelkezik, amikor kimondja, hogy „mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”⁷

Az alkotmánybírói gyakorlat folyamánként az indokolási kötelezettség bekerült az Alaptörvény rendelkezései közé is: „A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”⁸ Ezen jog nevesítése mindenképpen előrelépést jelent korábbi Alkotmányunkhoz képest, azonban az alkotmányozási folyamat deficitjeként értékelhető, hogy ez csupán a közigazgatási hatóság számára jelent *expressis verbis* kötelezettséget, a bírósági indokolás vonatkozásában a régi megoldás maradt meg, tehát az indokolási kötelezettség nem kerül külön nevesítésre a tisztességes eljáráshoz való jogon belül.

Az Alaptörvény hatályba lépése ezen alapjog tekintetében nem hozott lényegi változást. Az Alkotmánybíróság a – későbbi hasonló tárgyú döntéseinél⁹ precedensként értékelt – 7/2013. (III. 1.) AB határozatában megállapította ugyanis, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt szabály értelmezésekor - az Alkotmánnyal fennálló tartalmi és kontextuális egyezés okán - irányadónak tekinti a tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joggal kapcsolatban kimunkált korábbi alkotmánybírói gyakorlatot.

⁵ 2011. évi CLXI. törvény 13. § (1) bekezdés

⁶ Vö. 54/2001. (XI. 29.) AB határozat

⁷ Ld. 7/2013. (III. 1.) AB határozat

⁸ Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének második mondata.

⁹ Ld. többek között: 3007/2016. (I. 25.) AB határozat; 3051/2016. (III. 22.) AB határozat; 3065/2016. (IV. 11.) AB határozat; 3075/2016. (IV. 18.) AB határozat; 3084/2016. (IV. 18.) AB végzés

Ezen döntésében rámutatott arra, hogy „[...] az Alkotmánybíróság által vizsgált, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabályok alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.”

Hangsúlyozandó, hogy az Alkotmánybíróság a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon.¹⁰ Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban szerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat.¹¹

Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme a fentiek alapján tehát alkotmányjogi panasz alapján bírósági döntés megsemmisítéséhez vezethet.

A tárgykörben legutóbb hozott, a panasznak helyt adó döntésében – 3007/2016. (I. 25.) AB határozat – pontosan ezen gondolatmenet alapján nyilvánított alkotmányellenesnek a testület egy bírósági döntést.

5.2. A bírói döntés által okozott alapjogsérelm

Az Alkotmánybíróság a 30/2014. (IX. 30.) AB határozatában azt is megállapította, hogy a bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása.

Ugyanakkor az indítványozó álláspontja szerint minimális követelmény, hogy az eljáró bíróság ítéletének indokolásában legalább rámutasson arra, hogy a szerzett bizonyítékok közül mit és miért fogadott el vagy nem fogadott el, illetve miért utasított el egyes bizonyítási indítványokat. Alapvető fontosságú továbbá, hogy az egyes tényálláselemek logikai kapcsolatban álljanak az egyes bizonyítékokkal, azaz az indokolásból követhető legyen, hogy mi alapján jutott el a bíróság egy adott következtetésre a tényállás tekintetében, mire alapított egy adott tényt.

A jelen esetben a támadott ítélet indokolása nem felel meg ezen kívánalomnak.

Az Indítványozó álláspontja szerint a másodfokú bíróság megfelelően indokolta döntését a fellebbezési eljárásban, és a bizonyítékokat is helyesen értékelte. A felülvizsgálati kérelem folytán eljáró Kúria azonban ítéletében nem fejt ki maradéktalanul, hogy milyen indokok alapján jutott ismételen az elsőfokú bíróság megállapítására. A Kúria ítéletében ezen felül tárgyi tévedések szerepelnek az Indítványozó szerint, mivel az üzemeltetni kívánt étterem helyesen 2014. december végéig üzemelt. Sajnos az elsőfokú eljárásban született ítéletre helyezkedő Kúriai ítélet ellentétes az ügyben keletkezett iratokkal és a tanúvallomásokkal is.

¹⁰ 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés

¹¹ 3237/2012. (IX. 28.) AB végzés; 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés

6. Az alapjogsérelem bírói döntést érdemben befolyásoló jellege, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés volta

Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltétele, hogy az abban megjelölt alaptörvény-ellenesség a bírói döntést érdemben befolyásolja, vagy a panasz alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. Az Abtv. szerint e két feltétel alternatív, álláspontom szerint jelen ügyben mindkettő megvalósul.

6.1. Az alapjogsérelem bírói döntést érdemben befolyásoló jellege

A tisztességes eljáráshoz való jog sérelme a fent bemutatottak szerint a jelen ügyben eljáró bíróságok nem megfelelő ítéleti indokolásai miatt megvalósult.

Jelen esetben tehát az ítéleti indoklásból a jogértelmezés általános szabályainak megtartása mellett nem következik az indítványozót marasztaló bírói döntés, így az – a fent idézett alkotmánybírói elvi megállapításokra is tekintettel – sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből levezetett indokolási kötelezettséget, amely az ítélet alaptörvény-ellenességét eredményezi.

6.2. Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdések az indokolási kötelezettséggel összefüggésben

Az indokolási kötelezettség, mint eljárási jog alkotmányos védelmének kereteinek meghatározásában a T. Alkotmánybíróságnak bizonyos mérlegelési jogköre van.

Különösen indokolt lehet az, hogy a T. Alkotmánybíróság a fenti alkotmányos jogvédelmi határvonalát meghúzza ennek, mivel az Alaptörvény hatályba lépése óta csupán egy alkalommal – a fentebb már hivatkozott 7/2013. (III. 1.) AB határozatban – foglalkozott ezzel a testület. A 2012. január 1. napját megelőzően született alkotmánybírói határozatok hatályon kívül helyezése, illetve a 13/2013. AB határozatban foglaltak szintén az érdemi elbírálás mellett szólnak: „A korábbi alkotmánybírói döntésben megjelenő jogelvek figyelmen kívül hagyása ugyanakkor az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén is lehetségessé vált, a szabályozás változása a felvetett alkotmányjogi probléma újraértékelését hordozhatja.”¹²

Győr, 2020. január 14.

Tisztelettel:

Váczai Ügyvédi Iroda
9022 Győr, Bisinger st. 2.
Dr. Váczai Péter ügyvéd
KASZ: 36070327

Mellékletek:

- Győri Járásbíróság P.20.677/2017/7. számú ítélete
- Győri Törvényszék 2.Pf.20.949/2017/9. számú ítélete
- Kúria Pfv.VI.21.551/2018/8. szám alatt hozott ítélete
- Ügyvédi meghatalmazás

¹² 13/2013. (VI. 17.) AB határozat Indokolás III/2. pont, 31. bekezdés.